

DAGSORDEN



for

Det norske Arbeiderpartis 30te ordinære landsmøte

i Folkets hus, Oslo, 22., 23. og 24. mai

1936

1. **Åpning og konstituering.**
 - a) Fullmaktens godkjennelse.
 - b) Vedtagelse av forretningsorden og dagsorden.
 - c) Valg av ordstyrere, sekretærer og komitéer.
2. **Beretninger, regnskaper og budjetter.**
3. **Partiets politikk.**
4. **Arbeidsprogrammet.** (side 21.)
Herunder:
 - a) Utenrikspolitikken og militærspørsmålet (side 14.)
 - b) Skolespørsmål og yreksoplæring (side 16.)
 - c) Fiskerispørsmål (side 17.)
 - d) Skogbruksnæringen (side 20.)
5. **Forslag til endringer i partiets lover** (side 25.)
6. **Stortingsvalget** (side 33.)
 - a) Retningslinjer for senere utformning av stortingsprogram.
 - b) Regler for nominasjon av partiets kandidater.
 - c) Forholdet til andre partier.
7. **Nordisk og internasjonalt samarbeid** (side 34.)
8. **Forholdet til arbeideridretten** (side 36.)
9. **Innsendte forslag** (side 37.)
10. **Valg.**
11. **Fastsettelse av tiden for neste landsmøte.**

Forretningsorden.

Landsmøtets forhandlinger foregår for lukkede dører. Medlemmer av partiet har adgang til galleriet mot fremvisning av spesielle adgangskort.

Referat fra møtene må godkjennes av dirigentene.

Det velges 4 ordstyrere, som vekselvis og etter sig imellem avgjort orden, leder landsmøtets forhandlinger. Ønsker den ledende ordstyrer å delta i debatten, skal han overlate ordstyrerplassen til en av de andre ordstyrere.

Den ledende ordstyrer skal søke å få behandlingen av den foreliggende sak avsluttet i hvert enkelt møte og han har derfor rett til å stille forslag om ordskiftets avslutning med de innregnede talere og forslag om tidsbegrensning.

Det holdes to møter daglig. Formiddagsmøte fra kl. 9 til 14 og ettermiddagsmøte fra kl. 16 til 19.

Alle forslag skal fremlegges skriftlig til ordstyreren og være undertegnet med forslagsstillerens navn og hjemsted.

Efter at det er vedtatt å sette strek kan intet nytt forslag fremsettes.

Alle valg foregår ved skriftlig avstemning. Andre avstemninger foregår ved håndsoprekning. Landsmøtet kan beslutte at en avstemning skal foregå med navneprop. Representantenes stemmegivning skal da innføres i protokollen.

Til å føre forhandlingsprotokollen velges 4 sekretærer. I protokollen skal innføres de saker som behandles, alle forslag som fremsettes og beslutningene med angivelse av antall avgitte stemmer. Ved hvert formiddagsmøtes begynnelse leser den fungerende sekretær op protokollen for den foregående dag. Protokollen for møtets siste dag godkjennes av landsstyret.

Innledere har rett til å benytte inntil 30 minutter til innledningsforedrag, 10 minutter til første og 5 minutter til annen replikk. De øvrige representanter har rett til å ha ordet inntil 3 ganger i samme sak med henholdsvis 15, 10 og 5 minutters taletid. Representanter som forlanger ordet til forretningsorden tilståes ikke mere enn 1 minutt taletid.

4. Arbeidsprogrammet.

Innsendte forslag vedrørende programmet.

Larvik Arbeiderparti:

«Larvik Arbeiderparti henstiller til Det norske Arbeiderpartis centralstyre og landsstyre å sørge for, at der ved revisjonen av partiets program blir slått fast klart og tydelig, at partiets mål er å skape et sosialistisk samfund på folkestyrets grunn.

Da vi går ut fra, at såvel det prinsipielle program som arbeidsprogrammet vil bli gjenstand for revisjon, ønsker Larvik Arbeiderparti ikke å fremsette noe konkret forslag nu, men forbeholder sig rett til dette under landsmøtet.

De som tilhører partiet og følger med i dets arbeid er sikkert ikke i tvil om mål og midler. Men det nuværende program er dessverre uklart på enkelte punkter, og dette gir våre motstandere anledning til feilaktige utlegninger. Det skader partiet, sinker dets arbeid og hindrer folk som ennå står utenfor fra å slutte sig til.

Det er ikke nødvendig å gjenopta den gamle diskusjon om partiets retningslinjer. Vi vil bare slå fast, at i kampen mot krisen og fascismen er det bare et sterkt og handledyktig folkestyre som har ført frem. Det norske Arbeiderparti må derfor av all kraft gå inn for å skape et slikt styre i Norge.»

Østfinnmark Arbeiderparti:

I.

Østfinnmark Arbeiderpartis årsmøte uttaler sin tilslutning til den faglige Landsorganisasjons arbeid med organisering av fiskerbefolkningen i landet, og årsmøtet pålegger alle sine avdelinger og medlemmer hver på sitt sted å opta et forsterket aktivt arbeid for å få fiskerne tilsluttet de lokale fiskerlag og for å få organisert nye fiskerlag over alt hvor sådanne ikke finnes.

Alle fiskerlag må tilsluttes de bestående fylkesfiskerlag, og søke samarbeid med de faglige distriktsorganisasjoner.

Fiskerlagene må opta til drøftelse på hvilken måte det vil være mulig å bedre fiskerbefolkningens økonomiske kår og avskaffe den planløshet som fiskerierne arbeider under, og nå frem til et samvirke i næringen med sikte på å avskaffe den økonomiske utbytning av fiskerbefolkningen.

II.

Østfinnmark Arbeiderpartis årsmøte krever at Arbeiderpartiet på først-kommende landsmøte vedtar et utførlig program for fiskerierne organisering.

Programmet må gå ut på organisering av fiskernes samvirke for produksjon, tilvirkning og omsetning av fiskeproduktene. Dessuten må samvirke omfatte forsyningen av fiskerne med agn, olje og redskaper. Fiskernes samvirke må løses gjennom lovgivning ved organisering av en fiskesentral under fiskerorganisasjonenes direkte ledelse. Fiskesentralen må gis monopolretten på fiskeeksporten og forsyningen av fiskerne med driftsmidler.

Staten må påskynne bygging av tilstrekkelig kjøleanlegg hvis bruksrett overlates fiskernes organisasjoner.

De nødvendige lover for ekspropriasjon av fiskerbruk og andre produksjonsmidler må vedtas.

De foran nevnte retningslinjer må innarbeides i partiets prinsipielle program og i et arbeidsprogram for fiskerinæringen.

Karasjokk Arbeiderparti:

Karasjokk Arbeiderparti vil så innstendig som mulig henstille til landsmøtet å bevirke at der i Det norske Arbeiderpartis valgprogram blir medtatt at partiet vil vareta rendriftens interesser. Det er i den senere tid blitt gjort en rekke inngrep i reneiernes næringsgren som er til direkte skade for rendriften og da det ikke er noen som kan utnytte de øde vidder på en mere rasjonell måte enn reneierne er det samfundets plikt, om ikke å hjelpe så i hvert fall ikke å legge rendriften unødvendige hindringer i veien. I håp om at Det norske Arbeiderparti vil ivareta rendriftens interesser i likhet med landets øvrige næringsgrener.

Leksvik Arbeiderparti:

Det norske Arbeiderpartis prinsipielle program 1 punkt 3 gis følgende redaksjon:

«Den moderne samfundshusholdning har også dratt bøndene inn under kapitalens herredømme ved at den velorganiserte kapitalmakt tilegner sig den reele makt over deres jord og produksjonsmidler. Da bondestanden gikk over fra leilendinger til såkalte frie bønder, var de tvunget til å bruke lånte midler, og dette har gjentatt sig i stadig sterkere grad siden jorden blev en salgs- og spekulasjonsvare. Handelskapitalen utbytter også bøndene ved at den gjennom den private handel får lav pris for sine produkter i forhold til hvad forbrukerne betaler. Bankkapital og handelskapital er således i fellesskap blitt istand til å høste utbyttet av bøndenes arbeid.

Det samme er tilfelle med fiskerne som må skatte til den passive kapital ved forrentningen av sine redskaper og fartøier, likesom også de er gjenstand for utbytning av handelskapitalen som omsetter deres produkter.

Bøndene og fiskerne o. s. v. (avsnittet fortsetter uforandret)».

Motivering:

Den foreslåtte redaksjonsforandring vil gi programmet en klarere og fastere form, idet forslaget peker på de fakta som er foregått og foregår i bøndenes og fiskernes proletariseringsprosess under kapitalismen.

Leksvik Arbeiderparti:

Første avsnitt i arbeidsprogrammet om gjeldsspørsmålet utgår og erstattes med:

«Partiet vil arbeide for å avlaste jordbruket de ødeleggende rentebyrder. Jordbruk som kun er av den størrelse at de er en families levevei, gjøres gjeldsfrie, likesom også for de større bruk et visst eksistensminimum forbeholdes familien som rentefri eiendom; for det overskytende nedskrives gjelden til bruksverdien ved at brukeren gis adgang til gjeldsmegling. Fremtidig pantsettelse av småbruk og eksistensminimum kan ikke skje.»

Motivering:

Det norske Arbeiderparti vil avskaffe utbytningen. For jordbrukets vedkommende kan dette ikke skje uten at jordbrukerens *levevei* løses fra renteutplyndringen i sin helhet. Sett fra et sosialistisk syn er det først den hele og fulle eiedomsrett til produksjonsmidlene som sikrer arbeidsutbyttet. Et gjeldbundet jordbruk vil derfor alltid bety en utsuget jordbrukerbefolkning.

Nord-Dønna Arbeiderparti:

Da Det norske Arbeiderparti har opfordret by- og herredslagene om å komme med forslag som ønskes behandlet på partiets landsmøte 1936, har Nord-Dønna Arbeiderparti på årsmøtet 3 januar 1936 besluttet å sende til landsmøtet opplysning og forslag angående Statens bidrag til nyanskaffelse av fiskerbåter.

Vi har bragt i erfaring at de fiskere som anskaffer båter med statstilskudd må betale en langt høiere pris enn de som anskaffer båter for private midler. Det synes som om statstilskuddet forsvinner i leverandørens lommer og ikke kommer båtkjøperne til gode, som hensikten var.

Vi vil foreslå at departementet eller fiskeridirektøren opnevner en fagmann på båtbyggingens område (ikke leverandør) til å kalkulere båtene på forhånd. Når så en båtkjøper har fått tilsagn om statstilskudd, kan han da underhandle hvor båt kan fåes billigst.

Som ordningen er nu, er det båtleverandøren som kalkulerer, og som foran nevnt blir ikke Statens tilskudd anvendt etter hensikten.

Serveringspersonalets Forening av D. N. A., Oslo:

Serveringspersonalets Forening av D. N. A. bringer i forslag overfor partiets landsmøte forandring av arbeidsprogrammet til utvidet ivaretagelse av de i hotellnæringen beskjeftigedes interesser:

Edruelighetsarbeidet. 4. avsnitt utbygges således: «Privatøkonomiske interesser i rusdrikktilvirkning og omsetning fjernes, og hotell- og restaurantnæringen frigjøres for spekulasjonens skadelige innflytelse og det dermed økede krav til alkoholomsetning. Av hensyn til hotell- og restaurantnæringens nasjonaløkonomiske betydning bør det åpnes adgang for bedrifter som holder en høi faglig standard å opnå 9 — ni — års skjenkerettigheter. Hotell- og restaurantarbeiderne sikres nødvendig innflytelse i hotell- og restaurantdrift, hvor stat og kommune er representert. Hotell-loven utvides til å omfatte alle bevertesteder og det opprettes obligatoriske fagskoler for næringens arbeidere som ledd i kampen for høinelse av den almindelige restaurantkultur.»

6. avsnitt forandres således. «Kommunenes selvbestemmelsesrett i bevilgningssaker opprettholdes, dog åpnes adgang til å innanke en avgjørelse til departementet, når det gjelder hoteller som oppfyller lovens krav til betegnelsen turisthoteller.»

Arbeidsledighetens bekjempelse. Etter tredjesiste setning innflettes følgende: «Landets naturherligheter utnyttes ved planmessig økning av turist- og reiselivet til stimulanse av det innenlandske marked.»

Samferdselsmidler. 1. setning forandres sådan: «Landets samferdselsmidler utbygges i langt hurtigere tempo enn hittil og det etableres det best mulige samarbeid innen de forskjellige grener av kommunikasjonsvesenet og med hotellnæringens organer.»

Stor-Elvdal Arbeiderparti:

På årsmøtet i Stor-Elvdal Arbeiderparti den 26 januar 1936, hvor krisen i skogbygdene var oppe til diskusjon, blev det besluttet å rette en henstilling til Hedmark Fylkes Arbeiderparti om at dette gjør Regjeringen oppmerksom på de fortvilte forhold som råder i de rene skogbrukskommuner.

Når Stor-Elvdal Arbeiderparti retter denne henvendelse, har det sin årsak i at forholdene i skogsdistriktene ikke har bedret sig den senere tid. Forholdet er nemlig at den fremgang som har vært for andre næringer i landet, ikke har vært etterfulgt av en tilsvarende bedring i skogsdistriktene. Dette henger igjen sammen med at de støtteforanstaltninger som hittil har vært anvendt er bare i mindre utstrekning kommet skogbygdene til gode.

Det er jo så at korntrygden og den nye smørordning i svært liten utstrekning kommer disse bygder til gode, da det er et forholdsvis lite utviklet jordbruk. De produkter som fremstilles går vesentlig til eget bruk. Til dette kommer at i disse bygder er en stor del av befolkningen jordløs, det er rene skogsarbeidere og andre løsarbeidere. Til dette lag av befolkningen når overhodet ingen støtteforanstaltning frem til, og det er i grunnen disse som er verst stilt.

Også bevilgninger til nye arbeidstiltak kommer i liten utstrekning skogbygdene til gode. Det er derfor snart på tide at også skogbygdene får se en lysning i forholdene, fordi det er ingen i den grad som trenger en bedring enn nettop disse bygders arbeiderbefolkning. Den langvarige krise som har herjet i de senere år, har bevirket at arbeiderbefolkningen er blitt helt utarmet. Den arbeidsfortjeneste som har vært har måttet gå til det aller nødvendigste. Det er blitt dårlig med klær, husene står og forfaller, fordi man ikke har midler til reparasjoner. Også jordbruket lider av dette, fordi man i høi grad savner midler til våronn, redskap og forskjellige ting.

I diskusjonen om rådbøter mot krisen har det fremkommet forskjellige ting som burde forandres. Skal det bli en varig bedring, må all skóg over i ofentlig eie. Det første som bør gjøres er derfor å få en forandring av det nuværende eiendomsforhold. Det som har vært den største ulykke for disse bygder og som også gjør det så vanskelig å få en bedring i forholdene er at skogen — verdiene — er på private hender. Uten å gå nærmere i detaljer hvad dette vil bety, vil vi understreke at en løsning av krisen i skogbygdene uløselig er knyttet sammen med en forandring i eiendomsforholdene.

Det vilde også bety et stort fremskritt om Staten på en eller annen måte kunde gripe regulerende inn i de private skogeieres virksomhet, slik at det

kunde bli en jevnere drift og skogsarbeiderne derved få en tryggere eksistens. Blandt de ting som vil virke best til en varig bedring er forhøielse av arbeidslønnningene for skogsarbeiderne. Den store arbeidsløshet som er og har vært og de dårlige organisasjonsforhold blandt skogsarbeiderne har bevirket at det er lykkes skogeierene å få trykket arbeidslønnningene urimelig ned. Det er innlysende at de lave lønninger har hatt en uheldig innflytelse på disse bygders arbeiderbefolkning, idet dette har gått ut over beklædningen, levemåten og boligforholdene. Dette har igjen gått utover de barn og den ungdom som er vokset op i disse år. Men disse lave lønninger har ikke bare vært uheldig for den enkelte, også kommunene har vært skadelidende. Etter høikonjunkturen, da skog-eierne sviktet som skattydere, måtte kommunene mere eller mindre enn før søke å få skatteinntekter blandt det brede befolkningslag. Men her traff den nettop befolkningslag som jo ikke eier økonomisk evne til å betale skatt. Ingen økonomisk foranstaltning vil derfor ha så stor betydning som en betraktelig økning av arbeidslønnningene for skogbygdenes arbeiderbefolkning, selv om dette skulde gå ut over skogeierens evne til å betale høie renter til bankkapitalen.

En økning i arbeidslønnningene når de lag av befolkningen som trenger det best og som Statens støtteforanstaltninger ikke når ned til.

Vi er opmerksom på at de ting som her er nevnt delvis er vanskelig å gjennomføre under de nuværende forhold, men inntil det kan skje, må Staten ved andre tiltak søke å lette det hårde trykk som hviler på befolkningens store flertall i disse bygder. Og her vil det måtte bli spørsmål om andre tiltak enn de som har vist sig å være effektive i de mere utpregede jordbruksbygder. Vi tillater oss derfor å peke på forskjellige arbeider og tiltak som bør gjøres:

Revisjon av jordloven. Jordloven må revideres med sikte på å lette adgangen for erhvervelse av jord til opprettelse av nye bruk og utvidelse av eldre. Videre må Staten i størst mulig utstrekning medvirke til at denne jord kan overdras de nye eiere gratis.

Likeledes må den støtte som gis til bureising økes slik at disse kan bli helt selvhjulpne på kortest mulig tid, så de senere slipper å bli en byrde for samfundet.

Bidraget til kunstgjødsel både for småbrukere og bureisere bør økes.

Driftskreditt for småbrukere og bureisere er også meget viktig.

Tidsmessig faglig veiledning for nybrottsmenn og småbrukere.

Småbrukerbanken. Det henstilles til Regjeringen å gripe inn like overfor Småbrukerbanken for å stoppe bankens begjæring om utkastelse av småbrukere som på grunn av arbeidsløshet ikke greier sine forpliktelser overfor banken. I forbindelse hermed vil vi peke på at bevilgningene til dekning av forfalne terminer for bolig og småbrukere må komme til anvendelse igjen. Forholdet er at selv om en gjeldsordning er kommet i stand, er krisen så hårdnakket at det mange ganger er vanskelig å greie avdrag og renter.

Boligforholdene. Den statistikk over boligforholdene som blev optatt ved siste folketelling viser at skogbygdenes befolkning er av de som bor dårligst i dette land. Dette forhold må det bli rettet på, og her må Staten tre støttende til. I det hele tatt vie disse forhold en større oppmerksomhet enn tidligere. En bedring av boligforholdene vil komme arbeidslivet til gode og skaffe mange folk beskjeftigelse.

Arbeidstiltak. Som en foreløbig foranstaltning for avhjelp av krisen vil

vi peke på forskjellige arbeider som bør og kan utføres i Stor-Elvdal og som også i meget sterk grad vil bedre jordbruksforholdene. Først og fremst *kanalisering* av Glomma ved Koppangøiene og *senkning* av Messeltfossen og Spongsvefossen. Videre forbygninger i Glomma for beskyttelse av den jord som ligger langs den. Dessuten forskjellige vei- og broarbeider.

I denne forbindelse vil vi peke på at mulighetene for reisning av industri i skogbygdene bør undersøkes. *Særlig skulde foredling av skurlasten ligge vel til rette.*

Kulturarbeider i skogen. Et felt hvor det kunde skaffes store arbeidsmuligheter er kulturarbeider i skogen. Skogen er blitt overavvirket i disse kriseår og kulturarbeidene forsømt. Det er nødvendig at det blir gjort mere for å øke skogenes avkasting. Staten yder også nu $\frac{1}{3}$ bidrag til kulturarbeider. Men her støter vi på den vanskelighet at riktig mange av de private skogeiere er i så dårlig økonomisk forfatning at de ikke greier å skaffe de $\frac{2}{3}$ -parter. Det er derfor nødvendig at bidraget til dette formål blir så stort at skogeierne kan pålegges å utføre kulturarbeider i skogen.

Statens bidrag til kommunene. Den vanskelige økonomiske situasjon for skogkommunene gjør det ofte umulig å få satt arbeider i gang med bidrag fra Staten, fordi bidragene er avhengig av tilskudd fra kommunen. Reglene for Statens bidrag til arbeidstiltak i vanskelig stilte kommuner bør derfor forandres dithen at kommunens andel sløfies.

Hedmark Fylkes Arbeiderparti:

Forslag til tillegg til arbeidsprogrammets poster «jordbruket» og «skogbruket».

1. Til fremme av den frivillige jordformidling og for å få en mere ensartet løsning av jordspørsmålet i de forskjellige bygder opprettes det fylkesvis et styre for jordlovssaker og en jordfordelingscentral under Landbruksdepartementet som forestår og finansierer jordkjøp.
2. Dyrkbar, men udyrket jord som av eieren nektes avhendet i jorddyrkings øiemed ilegges en passende særskatt.
3. Statens eiendommer skal inn under jordlovens bestemmelser om tvungen jordavståelse.
4. Driften på de små bruk må i det vesentligste baseres på familiens egen selvberging. Når sådanne bruk nyter offentlig støtte, skal det ikke kunne pantsettes utover den rene bruksverdi. Større gjeldstyngde søkes avvirket og for nye bureisingsbruk skal disse hverken pantsettes eller avhendes i det frie marked.

Hvor det ydes støtte til dyrking av jord, skal dette skje etter bruksstørrelsen. Den økonomiske begrensning endres til kr. 3 000.00 i inntekt og kr. 15 000.00 i formue. Bidraget blir for øvrig å bevilge etter følgende skala:

Inntil 40 dekar får 50 pct. av omkostningsoverslaget.

— 60 « « 30 « —«—

— 100 « « 20 « —«—

Over 100 dekar får intet dyrkningsbidrag.

5. Som en del av støtten til jorddyrking skal inngå et planmessig arbeid med og tilstrekkelig bevilgninger til istandsettelse av uthus på de små bruk.
6. Foranstaltninger for å forbedre lønnsomheten i jordbruket skal også ta sikte på å heve småbrukernes og landarbeidernes levestandard, således at disse hvis nødvendig sikres Statens støtte når det gjelder sine lønns- og arbeidsvilkår.
7. Sosialisering av skogen ved Statens opkjøp og opprettelse av bygdealmenninger.

MOTIVERING:

Ad punkt 1.

I denne forbindelse vil det være på sin plass å ta et overblikk over jordspørsmålets situasjon for de små bruk.

Det stadig tilbakekommende fra småbrukerorganisasjonen har jo vært at den mindre jordbruker må skaffe tilskotts jord slik at han kan få tilstrekkelig arbeid og utkomme på eget bruk — skaffe ham med andre ord bort fra arbeidsmarkedet hvor han delvis har søkt til fortrensel for den eiendomsløse. Dette krav må medgis å være berettiget. Etter hvert som arbeidsløsheten har tiltatt er det blitt stadig verre å kunne klare sine forpliktelser overfor familien for den mindre jordbruker og han har som det synes å være helt riktig sluttet seg til at for ham finnes ingen annen mulighet enn å få sig mere jord. Jordloven er jo i sin tid kommet nettop på grunn av dette spørsmåls tyngde. En annen side av jordspørsmålet vil være å søke å skaffe de jordløse landarbeidere egen jord etter hvert som industrialiseringen kommer i landbruket.

Korntrygden har ikke øket efterspørslen etter arbeidskraft i landbruket, men har medført en større og større mekanisering så den enkelte arbeider med de tekniske hjelpemidler storbonden er satt i stand til å skaffe sig, har kunnet prestere langt mere arbeidsresultat enn før.

For å få en hurtig rasjonell og ensartet behandling når det gjelder løsning av disse spørsmål i de enkelte bygder, vil det bli nødvendig å få arbeidsoppgavene centralisert fylkesvis og landsmessig.

Ad punkt 2.

Særskatte på udyrket, men dyrkbar jord, er jo det gamle spørsmål hvis aktualitet stiger med den økende bureising og jorddyrking. Samfundet har jo all interesse av at den med rimelighet dyrkbare jord blir lagt under kultur, og den jordsøkende gitt muligheter for å erhverve denne jord. Den jord som skal komme inn under særskatten må kun være arealer som ikke er nødvendig for brukets utvidelse ved nydyrking op til et selvbergingsbruk eller jord til beite og andre herligheter som torvmyr, skog og fiskeberg.

Såfremt jorden blir budt frem til salg, men jordfordelingskommisjonen ikke kjøper jorden, bortfaller skatten.

Skatten gis tre graderinger, stigende efter jordens bonitet og beliggenhet, slik at den beste jord ilegges høiest skatt.

Inntektene av skatten går til et jordreguleringsfond som forvaltes av jordfordelingskommisjonen efter nærmere bestemmelser.

Til skattens fordeling og veiledning vil et utbygget jordregister være nødvendig og synes videre i samme forbindelse landets matrikul å bli nødvendig satt under revisjon og regulering.

Ad punkt 3.

I mange distrikter kan det medføre vanskeligheter å skaffe tilstrekkelig jord og en lettelse i bestrebelsen på å skaffe den jordsøkende jord, vil det utvilsomt være å ta bort bestemmelsen om at jord i statseie skal være fritatt for anvendelsen av jordloven. Vi har flere eksempler på at prestegårdene ligger med store skogvidder som vil egne sig utmerket til opdyrking, men at disse ikke er tilfals. Jordloven må endres også på dette punkt slik at det ikke blir bare jord i privateie som kan erhverves. I denne forbindelse må også beite- og bruksrettighetene i skogene og almenninger tas op til revisjon slik at en undgår at disse servitutter stenger for en naturlig og nødvendig utvikling av bureising på gamle og nye bruk.

Ad punkt 4.

Efter gjeldende takster for tilståelse av jorddyrkingsbidrag på eldre bruk idag får den mindre jordbruker ved dyrking av tilskottsjord inntil 20 pct. av det omkostningsoverslag som vedkommende planlegger kommer til ved planleggingen av et felts opdyrking, idet man her ser bort fra den krisebevillning som er brukt i budgettåret 1935—36.

En temmelig almindelig gjennemsnitt for jorddyrkingen over Østlandet vil formentlig være at der til et dekar's opdyrking, rydding og fullstendig istandsettelse med grøfter og opgjødsling vil medgå ca. 50 dagsverk og at et måls istandsettelse på denne måten av jordstyrenes planleggere vil bli kalkulert til kr. 280.00. Av dette beløp må man regne med at det vekkgår kr. 30.00 til kjøp av grøftematerialer, jordforbedringsmidler, som kalk og kunstgjødsel og tilbake til betaling for arbeidet står da kr. 250.00. Imidlertid vil av dette omkostningsoverslag på kr. 280.00 jorddyrkeren få utbetalt 20 pct. eller kr. 56.00. Fremdeles gjelder samme utgifter til kjøp av ovennevnte rekvisita til feltets istandsettelse og som direkte lønn for arbeidet får da småbrukeren utbetalt kr. 26.00 eller ca. 52 øre pr. arbeidsdag. Her ser vi altså at denne småbruker som utfører sitt i aller høieste grad samfundsgagnlige arbeid han får 19 øre mindre å greie sine forpliktelser mot familien med enn en som har understøttelse av forsorgsvesenet i en av de Hedmarks-kommuner som yder av de minste forsorgsbidrag.

Skal vi kunne hjelpe de småbrukere som søker å dyrke sin jord og sette den i produktivbar stand, vil det være nødvendig å gå til betydelig forhøielse av jorddyrkingsbidraget. Det er jo ikke her spørsmål om å støtte en produksjon som har sitt produksjonsapparat fullt ferdig, som når det gjelder korntrygden, men det er en støtte til å kunne skaffe sig disse produksjonsmidler, med andre ord en hjelp til selvhjelp.

Efter hvert som dyrkingen skrider frem vil det jo bli nogen avling av eiendommen, avling som jo må tre istedenfor det bidrag nydyrkeren fikk de første år og for å kunne utnytte den enkeltes produksjonsevne, vil det da være riktig å tvinge ham inn på jordens utnyttelse ved som i punktet anført å gradere bidragene.

Ad punkt 5.

Jordanskaffelsen og opdyrkingen vil imidlertid bare være en halv støtte. Utover distriktene i vårt land kjenner vi til at en rekke småbruk har ikke selv det aller nødvendigste av uthus. Disse har aldri vært på stedet fordi bruket ikke har drevet egentlig jordbruk på grunn av for lite areal, eller, og det er dessverre

helt almindelig, husene er blitt ødelagt under etterkrigsårene etter hvert som arbeidsløsheten har tiltatt og småbrukeren har ikke kunnet skaffe det nødvendige til reparasjoner og vedlikehold ved siden av uttellingene til terminene, han har endog for de flestes vedkommende kanskje heller ikke kunnet klare selv bare terminen.

Det økonomiske forhold for småbrukeren har imidlertid ikke bedret sig slik at han er kommet i stand til å kunne gjenoprette den skade som her har innfunnet sig. Han står hjelpeløs. For å rette på forholdet vil det derfor være nødvendig å yde et betydelig tilskudd til husreparasjoner og opførelse av uthus på eldre bruk. Denne bevilgning må opføres mest mulig åpen og ikke begrenses for sterkt ved at det bevilges runde beløp som kan brukes i budgettåret.

I samme forbindelse som husene på de gamle bruk nevnes synes det også hensiktsmessig å omtale bebyggelsen på bureisingsbrukene. Det har vært en almindelig oppfatning at her blir det ikke gått riktig frem bl. a. ved at Staten forlanger for kostbar bebyggelse slik at bureiserne ikke makter å få satt dem i stand. Dette syn har meget for sig og man vil fremholde at *regelen* for bureisingsbebyggelse må bli at der bygges etapper og ikke at slik som nu dette skal være undtagelsen som kan opnåes ved søknad. Da må der stipuleres en passende sum for hvert byggetrin.

Man må også jo før jo heller se til å komme bort fra den praksis som synes å være til stede i Landbruksdepartementet at det stilles de samme krav til bebyggelsen over Østlandet som vestenfjells og nord i landet. Det er en vesenesforskjell på de klimatiske forhold i landets forskjellige deler og det er følgelig en vesensforskjell på de krav som må stilles til bebyggelsen. Det må søkes utarbeidet standardtegninger for langt mindre distrikter enn de som nu presenteres i Landbruksdepartementets Småskrift nr. 34.

Ad punkt 6.

Under de nuværende politiske forhold er det rimeligvis meget vanskelig å kunne få korntrygden synderlig endret, men under henvisning til det anførte, at dette er en støtte til ferdig produksjonsmiddel fremheves at denne bør kunne nedskjæres betydelig. Man vil således i denne forbindelse minne om i hvor stor utstrekning korndyrkingen er en arbeidsbesparende dyringsmåte og tilbakevise påstanden om at det virker stimulerende på efterspørselen etter arbeidshjelp. Dessuten skal man videre være klar over den fare som denne sterke beskyttelse medfører derved at de store jordbrukere reises rent økonomisk, en fare som ut fra et sosialistisk syn kan være alvorlig nok.

Korndyrkingen kan hos oss neppe antas å ville medføre selvberging innen rimelig tid da vi ikke har mulighet for å kunne bli det med de kornslag vi arbeider med idag. Hvetesortene som her dyrkes f. eks. vil ikke kunne imøtekomme det krav som stilles til et godt brødkorn, og de vil heller ikke være så årsikre at det er grunn til å pense produksjonen inn på hvetelinjen. Mange år kan det gå helt utmerket med modning og tørk, men så har vi erfaringsmessig bekreftelse for at imellem vil komme år som på langt nær er gunstige for hvetedyrking. Jordbrukerne kan av denne grunn år om annet komme i en meget slem situasjon ved at avlingen blir ødelagt.

En ganske annen og effektiv støtte vil det være om det gamle «brødkorn», bygget, kom til heder og verdighet, og det vilde også for den mindre jordbruker

bety en støtte, men også denne støtte bør beregnes på hjemmeforbruk. For at den ikke da skal ha til resultat at dette korn blir kastet inn i produksjonen av edle husdyrprodukter til erstatning for de kullhydratrike forslag som nu innføres måtte det bli en begrensning i det kvantum som fikk større trygd enn overpris.

En øket trygd av bygg vil være på sin plass sett ut fra det standpunkt at dette kornslag og blandkorn av det med *meget* få unntagelser vil opnå modning. Ellers gi småbrukerne et tilsvarende kunstgjødselbidrag som det ydes til bureisere.

For den mindre jordbruker vil det som oftest være særdeles vanskelig å skaffe de nødvendige redskaper til brukets drift, kunstgjødsel og delvis såfrø. Dette medfører at bruket ikke blir utnyttet på den rette og intensive måte som er nødvendig for at det skal være eksistensmuligheter. Det vil også være vanskelig å tilveiebringe de nødvendige kontanter til våronnhjelp og det ene med det andre gjør for en mindre jordbruker tilværelsen på det nærmeste håpløs.

Småbrukerorganisasjonen har krevd at det opprettes et driftsfond som kan låne ut penger til forannevnte formål og at dette skal administreres av Småbrukerbanken. Her kunde så småbrukeren få lånt det nødvendige til brukets drift om våren slik at bruket blev optimums utnyttet, og som pant for lånet måtte avlingen på det tilsådde areal stilles. Under spørsmålet om driftskreditten måtte spørsmålet om trekraften også løses.

Under behandlingen av spørsmålet om driftskreditt må også spørsmålet om å støtte de enkelte gårdbrukeres anlegg av frukthaver komme. Dette kan på sine steder bety en betydelig inntekt og støtte for bruket, men de lån som her ydes må ifølge den langvarige tilveksttid gis på lengere sikt. Her må det da ikke stilles betingelser om hundrevis av trær, men kan f. eks. maksimumsbegrenses til å gis der hvor det plantes 50 trær.

Som det fremgår av foranstående er det ikke her tatt bestemt avstand fra korntrygden og det er skjedd ut fra hensynet til den forsiktighet som formenes å være nødvendig å utvise her. Man føler sig ikke overbevist om at korntrygden er nødvendig fordi det ikke synes å være påkrevd engang av hensyn til den gamle frase om at landet kan komme op i ufredstider og stå med tomme kornkamrer. Korn dyrkingen er av så rask omløpshastighet at de beholdninger som finnes til enhver tid av korn, nok vil strekke til ved økonomisering til driften kan bli omlagt.

For hvete- og rugtrygdens bebehold må det imidlertid settes som betingelse at landarbeidernes lønns- og arbeidsvilkår bedres.

Et av særlig ny dato innført støttetiltak på jordbrukets område er kraftfóravgiften. Denne har vært meget omdiskutert og meningene om den delte. Man må dog under den pågående diskusjon holde sig klart for øie at den mindre jordbruker er nødt til å bruke kraftfór for å få sig nyttiggjort sitt eget «fór» i den rette utstrekning. De forslag som produseres med størst fordel på et småbruk vil være rotvekster og poteter som jo gir de høieste førehetsavlinger pr. dekar. Småbruksdriften i det hele tatt må jo for å kunne svare regning mest mulig legges an på produksjonen av husdyrprodukter frembragt i størst mulig utstrekning ved familiens arbeid, og da vil de nevnte være de hensiktsmessigste. Det egghviterike fór er det det kan komme til å bli for lite av og som småbrukerne må kjøpe, og det er nettopp dette fór som de må gis anledning til å få kjøpt tilstrekkelig av ved en riktig anlagt kraftfóravgift.

Man er klar over A. I. V.-fórets betydning for de større jordbruk, der har man store nok vidder til å produsere dette som nødvendig egghvitetilskudd, men

man er også klar over at det på de små eiendommer er det ikke tilstrekkelige arealer til å produsere fôr nok til en besetning stor nok til en almindelig families behov.

Kraftfóravgiften må ikke legges an for å skaffe balanse i statsbudgettet, men for å opnå den i sin tid tilsiktede hensikt, nemlig å komme «husdyrproduktfabrikkene» til livs. Skal dette skje må det imidlertid pålegges et betydelig større avgiftsbeløp enn det som brukes nu, men på den annen side må det være et større frikvantum enn det som brukes idag. Som grunnlag for beregningene her vil det da være nødvendig å bygge på en besetning som vil være passende for et almindelig småbruk drevet nogenlunde intensivt.

Ad punkt 7.

Ødemarker som omtalt under punkt 1 vil ansees best utnyttet som bygdealmenninger innkjøpt for jordbrukere ved statsinitiativ. Skogen må utnyttes som et *driftsmiddel* for jordbruket og ikke være en isolert bruksform med adgang til spekulasjon. Foranstaltninger til forbedring av skogbrukets lønnsomhet skal derfor ta sikte på å heve jordbrukernes og skogsarbeidernes levestandard.

Borge Arbeiderparti:

1. Det opnevnes en komité med det oppdrag å trekke op linjene for partiets skolepolitikk.
2. Herunder må det tas særlig hensyn til kravene fra de internasjonale ungdomsorganisasjoner, til den internasjonale faglige centrals skoleprogram, til rekommendasjonen fra Det internasjonale Arbeidsbyrå og til mindretallsforslaget fra Arbeiderpartiets skolekomité av 1932.

Nore Arbeiderparti:

Det norske Arbeiderparti har ved en rekke anledninger henstillet til sine medlemmer om å ta sig av de praktiske arbeidsoppgaver som til enhver tid melder sig og krever sin løsning. I «Arbeiderbladet» for 20 ds. slutter lederen side 3 med følgende ord: «Arbeiderklassen skal frem. Nu er det *dens* tid. Det er bare den som kan løse de oppgaver som idag er brennende. Alle interesserte må bli med i dette arbeid. Det må også i en tid som den vi nu gjennomlever være vanskelig å forholde sig passiv. Finn derfor din plass og din arbeidsoppgave. Hvad du evner kast av i de nærmeste krav.» — Disse var ordene. De skal for mitt vedkommende bli tatt til etterretning på det område jeg, gjennom mitt arbeid, daglig har føling med.

Foranledningen til denne skrivelse skyldes for øvrig kjennskapet til at det innen vårt parti, ja, også blandt regjeringens medlemmer, er stemning for å selge Statens kraftverk, Nore, for derved angivelig å få slutt på den tautrekking som nu foregår i elektrisitetsforsyningen. Jeg er dypt uenig i dette standpunkt. Uenig, fordi standpunktet står i motstrid med selve livslinjen i partiets økonomiske politikk. Jeg vil gi en nærmere begrunnelse herfor.

Av alt som Staten gjennom årene har syslet med, så er det neppe noget som har fått en så ublid medfart som når det gjelder Statens tiltak til utnyttelse av vår store rikdomskilde, vannkraften. At de borgerlige partier er gått til angrep på Statens initiativ i dette tilfelle er forståelig, fordi de prinsipielt er motstandere av statsdrift. Men dessverre, med hånden på hjertet, — vi har ikke vært stort bedre selv. De lokale og kommunale interesser har regjert oss som den verste dik-

tator. Disse interesser gir jeg skylden for at vårt parti i dette spørsmål mangler den greie, åpne linje som vi trygt og rolig kan gå inn for. En linje som peker ut over nuet og åpner fremtidsperspektivet. Det er neppe nogen overdrivelse å si at vårt parti i øieblikket befinner sig på en hengemyr når det gjelder dette spørsmål. Tampen brenner. Viktige forhandlinger er igang. I skyggen av en mangeårig uvennlig stemt innstilling til Statens initiativ på dette område, skal våre folk møte ved forhandlingsbordet. Men en innstilling skapt av det lokale makthaveri, og som desverre mangen gang har mottat velsignelsen i vår egen presse.

Den ellefte time er kommet. Det er grunn til å benytte denne til en inngående analyse av vår stilling. Det er grunn til å tenke over hvorfor vi på en rekke andre områder forsvarer og fremelsker Statens initiativ; mens vi, når det gjelder en samfundssak som utnyttelsen av vannkraften, er av motsatt mening.

Jeg stiller herved følgende forslag som tar sikte på Statens, de felleskommunale og de kommunale kraftverker på Østlandet:

1. *Kraftverkene, med de tilhørende fjernledninger som er nødvendig for samkjøringen, danner en økonomisk og administrativ enhet underlagt statsforvaltningen.*
2. *Fordelingsanleggene danner kommunale eller felleskommunale enheter.*

Jeg er klar over de konsekvenser som forslaget innebærer. Statsgjelden vil øke, samtidig som kommunegjelden vil synke i en tilsvarende grad. Landets offentlige gjeld som helhet betraktet forblir uforandret. En rekke underordnede spørsmål vil reise sig. Men ingen verre enn at de kan løses. Men så vil vi også nå et stort mål: Den tekniske enhet, som Østlandets samkjørende kraftverker danner, vil få et tilsvarende hensiktsmessig økonomisk og administrativt organ for sin virksomhet. Den videre utbygging av kraftverkene vil, under de nye forhold, foregå planmessig og rasjonelt etter hvert som behovet stiger, og ikke som nu, tilfeldig og planløst.

Vårt parti har løst, og arbeider med løsningen av lignende oppgaver hvor de samme momenter er til stede. I Oslo Sporveier blev de private interesser utløst, og en kommunal enhet blev skapt. Oslo og Aker skal sammensluttet fordi det viser sig å være hensiktsmessig. Sammenslutningen medfører et oppgjør med Akershus fylke, uten at dette betyr nogen økning av den samlede offentlige gjeldsmasse.

Det er neppe for meget sagt at den oppgave vi her har for oss, den å organisere elektrisitetsforsyningen, er en av de største i partiets historie. Stor, med henblikk på de rent tallmessige verdier den gjelder. Stor, i erkjennelsen av hvad energiforsyningen betyr i et moderne samfund. Opgaven fortjener derfor en ærefull løsning. La løsningen komme i Gustav Vigeland's ånd.

Nore Arbeiderparti foreslår også, i tilslutning til ovenstående at det i tillegg til de 5 faste utvalg innen centralstyret også blir opnevnt et teknisk utvalg.

Utenrikspolitikken og militærspørsmålet.

Det norske Arbeiderpartis prinsipielle stilling til militærspørsmålet er fastslått i partiets prinsipielle program:

Mellem nasjonene har kapitalismen og militarismen ført til utrygghet og krig og vil føre til nye katastrofer. Den skjerpede konkurransekamp og de tallrike økonomiske konflikter mellom de imperialistiske makter truer stadig med å ende

i en ny verdenskrig, enda mer ødeleggende enn den foregående. For å minske krigsfare kjemper partiet for fullstendig nasjonal og internasjonal avrustning.

Men bare socialismen kan ved å avskaffe utbytning og profitt som grunnleggende prinsipp for forholdet mellom mennesker og nasjoner, sikre varig gode forhold mellom landene og trygge hele menneskehetens og verdenskulturens fortsatte eksistens og videre utvikling.

Det norske Arbeiderparti kjemper for samforståelse og fred og for et verdensforbund av de sosialistiske samfund.

Centralstyret nedsatte en komité til å utarbeide forslag vedrørende partiets stilling til den praktiske politikk i utenriks- og militærspørsmålet. Komitéen har bestått av Oscar Torp, formann, Hans Amundsen, Einar Gerhardsen, Rolf Hofmo, Eugen Johannessen, Alfons Johansen, Magnus Johansen, Finn Moe og B. Olsen-Hagen.

På grunnlag av komitéens innstilling fremlegger landsstyret nedenstående forslag. Det er forutsetningen at forslaget går inn i arbeidsprogrammet og at det trer istedenfor de av landsmøtet i 1930 vedtatte retningslinjer for partiets antimilitære arbeide.

I utenrikspolitikken vil partiet støtte alle tiltak som kan bidra til varig fred og sann forståelse mellom folkene og til fredelig avgjørelse av alle stridsspørsmål mellom statene. Internasjonale traktater respekteres. I samsvar med den tanke som lå til grunn for dannelsen av Folkeforbundet, vil partiet arbeide for at forbundet går inn for avrustning og at det utvikles til en effektiv internasjonal rettsorganisasjon som kan løse mellemfolkelige tvister ved meglings og voldgift. Norge må føre en politikk som tydelig fastslår landets nøytralitet og på dette grunnlag søke samarbeide med de øvrige nordiske land.

Det norske Arbeiderparti vil bekjempe enhver rustningspolitikk. Militærvesenet må omlegges til vaktvern. Oppgaven i den kommende 3-årsperiode er å forberede denne omlegging, bl. a. ved å innføre en befalsordning som sikrer at rekrutteringen til befalet kan foregå fra de brede befolkningslag. Alle samfundsklasser må ha den samme adgang til å ta del i og sette sitt preg på militærvesenet, som derfor må bygges på almindelig verneplikt. Med sikte på de vanskeligheter en krig mellom andre land fører med seg, opptas et energisk arbeide for å gjøre Norge mest mulig selvberget. Partiet vil fortsatt arbeide for at de militære verksteder og fabrikker omlegges til civil produksjon.

Skole spørsmål og yrkesopplæring.

Centralstyret har nedsatt en skolekomité som har bestått av Magnus Nilssen, formann, Halvard Lange, sekretær, Bjarne Borgan, Jørgen Borgen, Hjalmar Helgesen, Lars Moen, B. Ribsskog, Anna Sethne og Olav Steinnes. Nedenstående forslag fra landsstyret er utarbeidet på grunnlag av innstillingen fra komitéen.

Ved siden av skolekomitéen har det arbeidet en yrkesopplæringskomité, bestående av representanter fra partiet, Landsorganisasjonen og Fylkingen. Denne komité har hatt følgende sammensetning: Arne Drogseth og Sigrid Syvertsen fra partiet, Konrad Nordahl og I. B. Aase fra Landsorganisasjonen og Trygve Bratteli og Dag Bryn fra Ungdomsfylkingen. Trygve Bratteli har vært komitéens formann. Innstilling fra yrkesopplæringskomitéen vil bli fremlagt på landsmøtet.

Landsstyrets innstilling, som inntas i arbeidsprogrammet under punktet om folkeoplysning, er sålydende:

Det norske Arbeiderparti vil arbeide for en skole i nær tilknytning til det praktiske livet, som gir barn og ungdom høve til å vokse op til sunde og frie mennesker som kan tenke og handle selvstendig og ansvarbevisst og gjennom samarbeide med andre lærer å innordne sig under de felles krav. Undervisningsvesenet må ordnes slik at samfundet gir hver enkelt, uansett økonomiske kår, høve til å utvikle og nytte sine evner og anlegg best mulig.

Ut fra dette grunnsyn vil partiet virke for:

Styrking og utbygging av folkeskolen, som er den felles grunnskole for all videregående utdanning. Styrking av centraladministrasjonen for undervisningsvesenet med pedagogisk fagkyndig personale. Utvidet faglig og pedagogisk inspeksjon i skolen.

Staten overtar mest mulig av kommunenes skoleutgifter.

Utbygging av landsfolkeskolen, så den kommer på høide med byfolkeskolen. I hele folkeskolen: utvidet skoletid, gode lokaler, tidsmessig inventar og undervisningsmateriell. Nedsettelse av maksimum for elevtallet i klassene. Aldersgrensen for lærerpersonalet senkes. Øket omsorg for den fysiske opfostring blandt barn og ungdom.

(Her må når innstillingen fra yrkesopplæringskomitéen foreligger, innredigeres våre krav m. h. t. eventuell utvidelse av skoleplikten og m. h. t. planmessig utbygging av fagopplæringen i alle yrker).

Det opprettes ungdoms- og folkehøiskoler særskilt høvelige for arbeiderungdom i by og bygd.

Offentlige daghjem og barnehager med spesialutdannet personale på de steder hvor behovet tilsier det.

Fritt skolemateriell og fri skolegang i alle skolearter.

Opholdsstipendier for elevene i alle folkeskolens overbygginger. Adgangen til høiere skoler, universitet og høiskoler gjøres lettere for arbeider- og bondeungdommen.

Effektiv utvikling av skolelægevesen, mentalhygiene, skoletannpleie og skolebespisning. Bedre omsorg for evnefattige og åndssvake.

Fremme av pedagogisk forskning.

Omlegging av undervisningsmetoden i retning av arbeidsskoleprinsippet.

Tilpassing av fagkrets og undervisningsstoff til elevenes utviklingstrin. Omlegging av undervisningsstoffet med sikte på innføring i samtidens arbeids- og samfundsliv og i videnskapelig tankegang. Revisjon av historieundervisningen. Obligatorisk husstellundervisning i folkeskolen. Nyordning av eksamener og afgangsprøver, så de gir virkelig uttrykk for elevenes arbeide på skolen. Lærebøker som høver til de nye arbeidsmetodene. Utbygging av skoleboksamlinger og lesestuer.

All lærerutdanning overtas av Staten. Samling av folkeskolelærerutdanningen ved større, vel utstyrte lærerskoler med fullt kvalifiserte lærerkrefter i alle fag. Opprettelse av 2-årige studentklasser ved siden av de 4-årige klassene. Arbeide for opprettelse av en høiskole for lærere i de praktiske fag. Arbeide for bedre prøving ved optagelsen i lærerskolen. Utbygging av den praktiske og teoretiske pedagogiske opplæringen for lærerne i den høiere skole. Egne øvingsskoler tilknyttet lærerskolene og det pedagogiske seminar. Bedre utdanning for lærerne i yrkesskolene.

Folkebibliotekene støttes og innordnes som aktivt ledd i opplysningsarbeidet. Film og kringkasting utnyttes i folkeoplysningens tjeneste.

Innstilling fra fiskerikomitéen.

Centralsyret har nedsatt en komité til å utarbeide innstilling for landsmøtet i fiskerispørsmålene. Komitéen har bestått av P. Thorvik, formann, Peder Alsvik, Ingvald Haugen, Aldor Ingebrigtsen, Alfred

Madsen og Elias Volan. På grunnlag av komitéens innstilling fremlegger landsstyret følgende forslag:

Erfaringen har vist at der i fiskerinæringen må foretas en gjen-nemgripende nyorganisering, hvis næringen skal kunne gi fiskeribe-folkningen det nødvendige økonomiske eksistensgrunnlag. Statsbevilg-ninger til opphjør av fiskerinæringen vil fortsatt være nødvendig. Men samfundet må sikre sig at de bevilgninger som gis til støtte for fiskeri-befolkningen faktisk kommer fiskerne til gode og ikke gir andening til øket inntekt for de som har spekulasjons-interesser i forsyningen av fiskerne med driftsmidler, eller kommer dem til gode hvis inter-esser er knyttet til spekulasjonsgevinst i fiskeomsetningen. Skal man nå frem til dette er det nødvendig at fiskerne blir organisert, at deres organisasjoner får innflytelse på fiskerienes administrasjon, og i an-vendelsen av de statsmidler som bevilges.

Dette kan gjennomføres ved samvirke med fiskeribefolkningen, og de omsetningsapparater som skapes i byene og de større industri-centrer.

Det er dessuten nødvendig at forsyningen av redskaper, agn og olje bringes inn i former som er forsvarlige, slik at enhver spekulasjons-gevinst på dette område kan hindres.

For å oppnå et øket innenlandsk forbruk av fisk og fiskeprodukter, må det gjennomføres en forenkling av omsetningsapparatet med sikte på å avskaffe enhver urimelig fordyrelse av fiskevarene fra produsent til forbruker

Den ordning man nu har når det gjelder fiskeeksporten er helt utilfredsstillende sett ut fra fiskernes interesser. Etter hvert som de store avtakerland organiserer importen av fisk og fiskeprodukter, blir det mer og mer innlysende at også eksport må organiseres, hvis selger skal komme på like fot med kjøper.

Organiseringen av fiskeeksporten må imidlertid ikke bare ta sikte på å ivareta eksportørens snevre kapital-interesser. Også fisketilvir-nes og ikke minst fiskernes og samfundsinteressene må få en bred plass i den fremtidige ordning av fiskeeksporten.

Propagandaen på de utenlandske markeder for å få disse utvidet og for å skape nye markeder må forsterkes og undergis samfundsmes-sig ledelse.

For i størst mulig utstrekning å sikre kvalitetsvarer må kjølelagre bygges i alle viktige fiskevær og gjennomgangssteder. Tilvirkningen må organiseres gjennom samvirke. De nødvendige teoretiske kunn-skaper for full økonomisk utnyttelse av driftsmidler og produkter må gis gjennom fagskoler i likhet med hvad det gjøres i andre næringer.

Med de moderne redskaper som nu anvendes vil fiskeproduksjonen lett komme til å overstige de avsetningsmuligheter man har. Det blir derfor nødvendig i langt større utstrekning enn før å sikre kystbefolkningen tilstrekkelig dyrkbar jord og rimelige bureisingsbidrag avpasset etter forholdene i kystdistriktene.

For å sikre fiskebestanden må man arbeide for en internasjonal fredning av visse fiske-banker utenfor fiskegrensen. Tråleropsynet må gjøres fullt effektivt.

Hvis man vil legge det fremtidige arbeide an etter de prinsipper som her er anført, kan man ha håp om at Statens støtte til fiskeriene kan gi varige verdier for fiskeribefolkningen og dermed også for samfundet.

Ut fra det her anførte fremsettes følgende forslag til program for partiets politikk i fiskerispørsmålet:

Fiskerne søkes organisert i tilslutning til de bestående fylkesfiskerlag, som sammensluttet i Norges Fiskerlag. Organisasjonen gis nødvendig lovmessig beskyttelse. Fiskernes organisasjoner gis rett til å delta i forberedelsen av alle viktige saker som angår fiskerinæringen, og til å øve innflytelse på fordelingen av de midler Stortinget bevilger til støtte for fiskeriene.

Ved hjelp av statsstøtte må det overtas eller anlegges bedrifter for fremstilling av fiskeredskaper til rimelige priser.

Statsstøtte til organisering av agnomsetning for å skaffe fiskerne billig agn.

Organisering av oljeforsyningen gjennom lovbeskyttede andelslag eller om nødvendig ved statsmonopol for oljeomsetning.

For å sikre lønnsomheten organiseres eksportorganer som gis enerett til eksport av fisk og biprodukter av fisk.

Organisering av den innenlandske fiskekriomsetning med sikte på å avskaffe unødig fordyrelse av fiskevarene fra produsent til forbruker, og for å få øket innenlandsk forbruk av fiskeprodukter. Utvidelse av markeder gjennom handelsavtaler, og forsterket propaganda for bruk av fiskevarer.

Gjennom fiskernes organisasjoner må fiskerne ydes tilskudd til opprettelse av tilvirkerbedrifter av fiskevarer. Nødvendig ekspropriasjon av grunn og bruk må foretas. På steder hvor det finnes nødvendig, må det opprettes bedrifter til foredling av fisk og fiskeprodukter.

Staten må opføre kjølelagere og fryserier i fiskevær og på centrale steder i fiskeridistriktene, og yde bidrag til islager på land og kjølerum i transportfartøier.

Statsbidrag til billige lån til anskaffelse av båter og fiskeredskaper. Fiskeribanken styrkes og utvides så den kan yde lån til innkjøp av fiskerfarkoster og redskaper i større utstrekning enn hittil.

Adgang for fiskerne til utdanning ved fagskoler i likhet med andre næringer. Sosialforsikring for fiskerne og deres familier som for andre arbeidere.

Gjeldsnedskrivning for fiskerne etter samme linje som for jordbrukere. Som vilkår for bidrag eller billige lån kreves medlemskap i fiskerorganisasjoner, hvor dertil er anledning.

Jordløse fiskere må i størst mulig utstrekning skaffes dyrkbar jord og forsvarlig bureisingsbidrag, etter regler avpasset etter forholdene i kystdistriktene.

Økede bevilgninger til fortsatt utbygging av havneanlegg og fiskerihavner.

Energisk arbeide for internasjonal fredning av visse fiskerbanker utenfor fiskegrensen.

Effektivt tråleropsyn.

Skogbruksnæringen.

Centralstyret har nedsatt en komité til å utarbeide forslag til et skogbruksprogram for partiet. Komitéen har følgende sammensetning: Hans Ystgaard, formann, Haakon Lie, sekretær, Hans Erichsen, Alfred Ljøner, Petter Sveen og Johan Ødegaard. Innstilling fra komitéen vil bli forelagt landsmøtet.

Forslag til nytt arbeidsprogramm.

Det opprinnelige utkast til nytt arbeidsprogram er utarbeidet av en programkomité med følgende sammensetning: Oscar Torp, formann, Olav Hindahl, K. M. Nordanger og Ole Colbjørnsen som arbeidsutvalg med Einar Gerhardsen som sekretær og som øvrige medlemmer Kristian Berg, Trygve Bratteli, Kaare Fostervold, Johs. Johnsen, Mons Lid, Andr. Moan, Oscar Nilssen, Magnus Nilssen, Johan Nygaardsvold, Nic. Næss, Olav Scheflo, Sverre Støstad, Thina Thorleifsen, Martin Tranmæl og Ole Øisang. Johan Nygaardsvold, Kaare Fostervold og Olav Scheflo hadde ikke anledning til å delta i komitéens arbeide. Olav Scheflo deltok i landsstyrets behandling av programmet.

Programkomitéens forslag er behandlet i partiets centralstyre og landsstyre som fremlegger nedenstående forslag.

Landsstyrets innstilling.

Under henvisning til Det norske Arbeiderpartis prinsipielle program og partiets og arbeiderregjeringens politikk oppstilles følgende arbeidsprogram:

Demokratiske rettigheter.

Det norske Arbeiderparti vil opprettholde og utvide alle folkets demokratiske rettigheter som organisasjonsfrihet, ytringsfrihet, pressefrihet, religions- og åndsfrihet og energisk motsette sig ethvert inngrep i disse rettigheter.

Stemmeretten må være almindelig, like og direkte for menn og kvinner og stemmeretts- og valgbarhetsalderen settes til 21 år slik at landets ungdom sikres innflytelse på den politiske utvikling.

Lettere adgang til grunnlovsforandringer. Folkestyret styrkes og utbygges til et gjennomført socialt og økonomisk demokrati.

Rettsvesen.

Rettsvesenet skal hvile på et demokratisk grunnlag. Juryinstitusjonen opprettholdes. Utvidet adgang til fri rettshjelp for småkårsfolk. Strafferetten revideres etter sociale og demokratiske synspunkter. Straffens fullbyrdelse omlegges til å tjene humanitære og socialt opdragende formål.

Undtagelseslovene mot arbeiderklassen opheves. Organisasjons- og forhandlingsrett for alle grupper av arbeidere og funksjonærer.

Folkeoplysningen.

Styrking og utbygging av folkeskolen som er den felles grunnskole for all videregående utdanning. Styrking av centraladministrasjonen for undervisningsvesenet med pedagogisk fagkyndig personale. Utvidet faglig og pedagogisk inspeksjon i skolen.

Staten overtar mest mulig av kommunenes skoleutgifter.

Utbygging av landsfolkeskolen så den kommer på høide med byfolkeskolen. I hele folkeskolen: utvidet skoletid, gode lokaler, tidsmessig inventar og undervisningsmateriell. Nedsettelse av maksimum for elevantallet i klassene. Aldersgrensen for lærerpersonalet senkes. Øket omsorg for den fysiske opfostring blandt barn og ungdom.

Det opprettes ungdoms- og folkehøiskoler særskilt høvelige for arbeiderungdom i by og bygd.

Offentlige daghjem og barnehager med spesialutdannet personale på de steder hvor behovet tilsier det.

Fritt skolemateriell og fri skolegang i alle skolearter.

Opholdsstipendier for elevene i alle folkeskolens overbygginger. Adgangen til høiere skoler, universitet og høiskoler gjøres lettere for arbeider- og bondeungdommen.

Effektiv utvikling av skolelægevesen, mentalhygiene, skoletannpleie og skolebespisning. Bedre omsorg for evnefattige og åndssvake.

Fremme av pedagogisk forskning.

Omlegging av undervisningsmetoden i retning av arbeidsskoleprinsippet.

Tilpassing av fagkrets og undervisningsstoff til elevenes utviklingstrin. Omlegging av undervisningsstoffet med sikte på innføring i samtidens arbeids- og samfundsliv og i vitenskapelig tankegang. Revisjon av historieundervisningen. Obligatorisk husstellundervisning i folkeskolen.

Nyordning av eksamener og avgangsprøver så de gir virkelig uttrykk for elevenes arbeide på skolen. Lærebøker som høver til de nye arbeidsmåtene. Utbygging av skoleboksamlinger og lesestuer.

All lærerutdanning overtas av staten. Samling av folkeskolelærerutdanningen ved større vel utstyrte lærerskoler med fullt kvalifiserte lærerkrefter i alle fag. Opprettelse av 2-årige studentklasser ved siden av de 4-årige klassene. Arbeide for opprettelse av en høiskole for lærere i de praktiske fag. Arbeide for bedre prøving ved optagelsen i lærerskolen. Utbygging av den praktiske og teoretiske pedagogiske opplæringen for lærerne i den høiere skole. Egne øvingsskoler tilknyttet lærerskolene og det pedagogiske seminar. Bedre utdanning for lærerne i yrkesskolene.

Folkebibliotekene støttes og innordnes som aktivt ledd i opplysningsarbeidet. Støtte til studiecirkler og forelesningsvirksomhet. Film og kringkasting utnyttes i folkeoplysningens tjeneste.

Almindelig økonomisk politikk.

Arbeiderpartiets økonomiske politikk går ut på å frigjøre den økonomiske virksomhet fra privatkapitalismens lenker ved å fremme samfundsmessig planøkonomi. Hele folket skaffes varig arbeid og arbeidets produktivitet høines. Gjennom en sterk og stadig økning av arbeidsmengden og nasjonalinntekten skapes grunnlaget for en jevn stigning i det arbeidende folks realinntekt og dermed høining av levetiden og folkevelferden.

Sterkere selvberging og utvikling av hjemmemarkedet. Industrienes og bedriftenes organisasjon og virke utvikles etter almennyttige og sociale hensyn. Den økonomiske virksomhet innordnes i en samfundsøkonomiske helhetsplan og under samfundets regulering og kontroll.

Effektiv prisregulering og priskontroll. Utbyttebegrensning og tvungen fondsoplegging i større bedrifter.

Planlegging og forskning.

Kartlegging og klassifisering av landets naturtilganger og forsterket teknisk-videnskapelig undersøkelses- og forskningsarbeid på alle næringslivets felter med sikte på en rasjonell utnyttelse av alle naturherligheter og arbeidsmuligheter.

Det utarbeides en nasjonal økonomisk generalplan av orienterende karakter over en lengere periode, herunder en landsplan for nydyrking og bureising, og en riksindustriplan og spesialplaner.

Finanspolitikk.

Arbeiderpartiet vil arbeide for at statsbudgettet overensstemmende med statens voksende oppgave og virksomhet på det økonomiske felt blir utvidet og omlagt i sterkere kapitaldannende retning. Statens økede kapitalbehov dekkes mest mulig ved direkte beskatning, som avpasses slik at den i første rekke rammer den passive kapital. Finansiering av rentable offentlige bedrifter og arbeider kan skje ved optagelse av lån.

Skattebyrden fordeles etter den økonomiske bæreevne og skattene gjøres mere progressive. Forhøiet arvebeskatning. Verdaukskatt innføres.

Det må gjennomføres en riktigere ligning. Strengere kontroll med selvangivelser og skarpere forholdsregler mot skattesnyteri.

Effektiv samfundsmessig ledelse og kontroll av landets bankvesen og av kapitalanbringelser. Norges Banks forretnings- og finansieringsvirksomhet utvides i den utstrekning hensynet til landets arbeidsliv tilsier.

Trygging av folkets sparemidler. Opprettelse av postsparebank med girovirksomhet.

Forsikringsvirksomheten overtas av det offentlige.

Det opprettes et finansråd, som tillegges den øverste ledelse av landets kredittvesen etter Stortingets og Regjeringens almindelige direktiver.

Rasjonell og kontrollert kredittutvidelse med anvendelse av det moderne bankvesens kredittskapende evne.

Gjeldsbyrden reduseres gjennom rentelettelser og effektive gjeldsoppgjør. Fortsatt arbeid for rentesenkning

Industri og elektrisitetsutbygging.

Det settes i verk en omfattende og planmessig industrireising for å dekke behov som ikke tilfredsstillende dekkes av den nuværende industri og for å fremme en hurtig utvidelse av industrien. Opprettelse av statsbedrifter for utnyttelse av verdifulle arbeidsmuligheter og naturtilganger og løsning av større landsviktige industrielle oppgaver. Støtte til private bedrifter og tiltak under samfundsmessig kontroll.

Staten fremmer fossekraftutbyggingen og sørger for en samfundsmessig elektrisitetsforsyning etter en helhetsplan. Anleggene skrives ned slik at kraften kan leveres til priser som konkurrerer med importert brensel og trykker en meget sterkt økende anvendelse av elektrisk energi så vel i industrien som i hus og hjem.

Effektiv finansiering av industrien ved lån til anlegg, drift og gjeldsoppgjør på rimelige vilkår og til billig rente.

Alle industrisaker samles i et departement.

Jordbruk.

Landets naturherligheter som jord, skog, havn, jakt og fiske skal på trygge vilkår tilhøre det arbeidende norske folk.

Enkeltmannsbruket basert i det vesentlige på familiens arbeidskraft forblir grunnlaget for den norske jordbruksnæring. Brukernes eiendomsrett trygges. Større eiendommer med dyrkbar, men udyrket eller dårlig dyrket jord blir å overta av samfundet, hvor dette tilsies av almene hensyn, og overlates fortrinsvis jordløse arbeidere og småbrukere med for lite jord.

Bureisings- og nydyrkingsvirksomheten må utvides for å gi de arbeidsledige og i første rekke landsungdommen jord, arbeidsvilkår og livsmuligheter som jordbrukere. Fri og tilstrekkelig jord til bureisingsmenn og større bidrag til hus og opdyrking. Minst mulig gjeld ved starten og tilstrekkelig hjelp i de første vanskelige år. Revisjon av jordloven.

Eldre bruk med for lite jord utvides ved billige lån til kjøp av tilskotts jord og sidestilles med bureisingsbruk når det gjelder bidrag til nydyrking, redskaper og nødvendige uthus.

Lettere adgang til beite og skogsvirke for de små brukere. Rendriften trygges. Småbruk- og Boligbanken styrkes, så den kan yde billige bygge- og driftslån i den fornødne utstrekning. Driftskredittspørsmålet løses.

Fremme av samyrketiltak så vel i gårdsdriften som i kjøp og salg for å trygge lønnsomheten og utvikle bondenæringen på planøkonomisk grunnlag. Småbrukere og bønder som får bidrag eller billige lån, må være med i de samyrkelag som finnes i deres bygd, undtagen ved fritagelse i særlige tilfelle.

Best mulig faglig undervisning og utdanning av jordbrukerne og fremme av jordbrukets tekniske utvikling.

Fortsatt arbeid for å lette rentebyrden og gjennomføre en effektiv gjeldsregulering. Gjelden nedskrives til bruksverdien. Statens bidrag og lån ydes mot at eiendommen ikke pantsettes uten offentlig samtykke.

I hele sin økonomiske politikk vil partiet ha for øie å skape den kjøpekraft blandt industriarbeidere og jordbrukere som skal til for at de kan avta hverandres produkter.

Skogbruk.

(Innstillingen vedrørende dette punkt fremlegges på landsmøtet.)

Fiskeriene.

Fiskerne søkes organisert i tilslutning til de bestående fylkesfiskerilag, som sammensluttet i Norges Fiskerlag. Organisasjonen gis nødvendig lovmessig beskyttelse. Fiskernes organisasjoner gis rett til å delta i forberedelsen av alle viktige saker som angår fiskerinæringen, og til å øve innflytelse på fordelingen av de midler Stortinget bevilger til støtte for fiskeriene.

Ved hjelp av statsstøtte må det overtas eller anlegges bedrifter for fremstilling av fiskeredskaper til rimelige priser.

Statsstøtte til organisering av agnomsetning for å skaffe fiskerne billig agn.

Organisering av oljeforsyningen gjennom lovbeskyttede andelslag eller om nødvendig ved statsmonopol for oljeomsetning.

For å sikre lønnsomheten organiseres eksportorganer som gis enerett til eksport av fisk og biprodukter av fisk.

Organisering av den innenlandske fiskeriomsetning med sikte på å avskaffe unødig fordyrelse av fiskevarene fra produsent til forbruker,

og for å få øket innenlandsk forbruk av fiskeprodukter. Utvidelse av markeder gjennom handelsavtaler, og forsterket propaganda for bruk av fiskevarer.

Gjennom fiskernes organisasjoner må fiskerne ydes tilskudd til opprettelse av tilvirkerbedrifter av fiskevarer. Nødvendig ekspropriasjon av grunn og bruk må foretas. På steder hvor det finnes nødvendig, må det opprettes bedrifter til foredling av fisk og fiskeprodukter.

Staten må opføre kjølelagere og fryserier i fiskevær og på centrale steder i fiskeridistriktene, og yde bidrag til islager på land og kjølerum i transportfartøier.

Statsbidrag til billige lån til anskaffelse av båter og fiskeredskaper. Fiskeribanken styrkes og utvides så den kan yde lån til innkjøp av fiskerfarkoster og redskaper i større utstrekning enn hittil.

Adgang for fiskerne til utdanning ved fagskoler i likhet med andre næringer. Sosialforsikring for fiskerne og deres familier som for andre arbeidere.

Gjeldsnedskrivning for fiskerne etter samme linje som for jordbrukere. Som vilkår for bidrag eller billige lån kreves medlemskap i fiskerorganisasjoner, hvor dertil er anledning.

Jordløse fiskere må i størst mulig utstrekning skaffes dyrkbar jord og forsvarlig bureisingsbidrag, etter regler avpasset etter forholdene i kystdistriktene.

Økede bevilgninger til fortsatt utbygging av havneanlegg og fiskerihavner.

Energisk arbeide for internasjonal fredning av visse fiskebanker utenfor fiskegrensen.

Effektivt tråleropsyn.

Samferdselsmidlene.

Landets samferdselsmidler utbygges raskere enn hittil, og det etableres det best mulige samarbeide innen de forskjellige grener av kommunikasjonsvesenet. Den av Stortinget i 1929 vedtatte første byggeblokk av den nasjonale veiplan, som går ut på å skaffe landet det nødvendigtigste sammenhengende veinett, må gjennomføres i de nærmeste år. Riksveien gjennom Nord-Norge bygges ferdig hurtigst mulig. Større bevilgninger for at Sørlandsbanen og Nordlandsbanen kan bygges ferdig i den kortest mulige tid. Omfattende elektrisering av jernbaner. Utbygging av landets havneanlegg og bedre organisasjon av kystens dampskibsforbindelser.

Landets telefonvesen utvikles. Gjennomførelse av landsplanen for flyplasser og utbygging av flyhavner.

Kommunene.

Det kommunale selvstyre opprettholdes og trygges. Lovbestemmelser om tvangsadministrasjon av kommuner må opheves.

Skattetrykket i kommunene må lettes ved:

at arbeidslivet reises og holdes oppe,

at Staten etter hvert såvidt mulig overtar de samfundsmessige fellesoppgaver så alle kommuner sikres en viss minimumsstandard av sociale og kulturelle goder,

en utjevning av skattetrykket i kommunene,

en hurtigere oprydning i kommunenes gjeldsforhold.

Sosialpolitikk.

Utbygging av bestående og gjennomføring av nye trygdeordninger for å nå frem til en omfattende sosialtrygd for det norske folk.

Lov om arbeidsledighetstrygd, bygget på tilskudd fra staten, kommunene, arbeidsgiverne og de trygdede, må snarest vedtas og settes ut i livet.

Alderstrygden gjennomføres. Aldersgrensen for offentlige tjenestemenn senkes for å skaffe plass for ungdommen. Syketrygden utbygges. Utvidet ulykkestygd og arbeidervernlovgivning. Trygging av barn og ungdom. Rasjonalisert og mer human forsorgshjelp.

Innførelse av 40 timers normalarbeidsuke under hensyntagen til de internasjonale forhold.

Omfattende samfundsmessig forebyggende helsearbeid. Det må fra statens side treffes foranstaltninger til bedring av boligforholdene i by og bygd og til fremme av samfundsgagnlig boligbygging, først og fremst ved ordning av boligkreditten, men også ved direkte støtte. Lov om kooperative byggeselskaper.

Edruehetsarbeidet.

Det norske Arbeiderparti ser kampen mot drikkeondet som et ledd i arbeiderklassens frigjøringskamp. Ut fra dette syn må et effektivt opplysningsarbeid være det grunnleggende i bekjempelsen av drikkeondet.

Undervisningen i skolene i alkoholspørsmålet må omlegges og utvides til å omfatte årsakene til alkoholismen.

Loven om edruehetsnevnder må endres slik at utgiftene ved alkoholistforsorgen helt bæres av Staten, som har alle inntekter av rusdrikkomsetningen, og loven må derefter straks settes i kraft.

Privatøkonomiske interesser i rusdrikktilvirkning og omsetning avvikles.

Det bevilges de nødvendige midler og gjennomføres en effektiv kontroll for skarp håndhevelse av edruelighetslovgivningen. Uforsonlig kamp mot smugling, gauking og hjemmebrenning.

Kommunenes selvbestemmelsesrett i bevillingssaker oprettholdes. Adgang til bevilling av skjenkerettigheter for 3 år. Det åpnes adgang til å kreve at spørsmålet om bevilling til salg og skjenking av rusdrikk og rettighetenes antall avgjøres på grunnlag av forutgående kommunal folkeavstemning.

Handelspolitikk.

Utenrikshandelen styrkes og legges inn under samfundsmessig regulering og kontroll. Internasjonalt arbeide for beskyttelsestollens gradvise nedsettelse ved mellempfolkelige avtaler. Høi toll på virkelige luksusvarer.

Beskyttelse ydes til de næringsgrener som har naturlige betingelser i vårt land. Statsstøtte til organisering av omsetning, av eksport og eksportreklame. Importen reguleres. Dumpingartet import stanses.

Utenrikspolitikken og militærspørsmålet.

I utenrikspolitikken vil partiet støtte alle tiltak som kan bidra til varig fred og sann forståelse mellom folkene og til fredelig avgjørelse av alle stridsspørsmål mellom statene. Internasjonale traktater respekteres. I samsvar med den tanke som lå til grunn for dannelsen av Folkeforbundet, vil partiet arbeide for at forbundet går inn for avrustning og at det utvikles til en effektiv internasjonal rettsorganisasjon som kan løse mellempfolkelige tvister ved megling og voldgift. Norge må føre en politikk som tydelig fastslår landets nøytralitet og på dette grunnlag søke samarbeid med de øvrige nordiske land.

Det norske Arbeiderparti vil bekjempe enhver rustingspolitikk. Militærvesenet omlegges til vaktvern. Opgaven i den kommende 3-årsperiode er å forberede denne omlegging bl. a. ved å innføre en befalsordning som sikrer at rekrutteringen til befalet kan foregå fra de brede befolkningslag.

Alle samfundsklasser må ha den samme adgang til å ta del i og sette sitt preg på militærvesenet, som derfor må bygge på almindelig verneplikt.

Med sikte på de vanskeligheter en krig mellom andre land fører med sig, optas et energisk arbeid for å gjøre Norge mest mulig selvberget.

Partiet vil fortsatt arbeide for at de militære verksteder og fabrikker omlegges til sivil produksjon.

5. Partiets lover.

Forslag om innførelse av representantskap.

Partiets sterke vekst gjør det påkrevet å få innført den mest betryggende ordning for behandling av foreliggende saker i partiets avdelinger. Tidligere kunde man i de fleste by- og herredspartier holde almindelige medlemsmøter med adgang for alle medlemmer tilsluttet partiet på stedet. Så stort som partiet nu er blitt og med den innflytelse det har, er denne behandlingsmåte ikke alltid forsvarlig. Alle avgjørelser i partiet skal hvile på en sund og nøktern vurdering av den situasjon man til enhver tid står oppe i, og søke sin støtte i selve organisasjonen.

Under ordningen med medlemsmøter kan det forekomme saker som en enkelt gruppe er sterkere interessert i enn andre. Da møter ganske naturlig de som tilhører denne gruppe mannjevnt frem, og avgjørelsen kan da bli truffet ut fra et alt for begrenset syn. I bygder med lange avstander er fremmøtet som regel best fra det sted som ligger nærmest møtelokalet. For å forebygge at der fattes partimessig bindende vedtak som er ensidige og tilfeldige bør det innføres representantskapsordning i by- og herredspartier med flere foreninger. Da vil man skape fasthet og enhet i partiarbeidet, sikre en betryggende form for saksbehandlingen og gi medlemmene den reelle makt og avgjørelse. Alle foreninger, og gjennom dem medlemmene, får på den måten en innflytelse som svarer til deres virkelige styrke. Flere og flere partiavdelinger har også innsett dette, og gjennomført representantskapsordningen. Det vil imidlertid være av den største betydning at denne organisasjonsform kan bli gjennomført i alle byer og bygder hvor det er flere foreninger. Representantskapet må være partiavdelingens høieste og besluttende myndighet, men partimedlemmene kan selvsagt sammenkalles til felles medlemsmøter for å drøfte viktige partispørsmål. Og det må være en forutsetning at de valgte representanter alltid står i god forbindelse med medlemmene i sin forening.

Landsstyret foreslår:

«I by- og herredspartier med 4 eller flere foreninger skal det innføres representantskap.»

I overensstemmelse med forslaget må det foretas følgende endringer i lovene:

Partilovens § 3 får følgende tilføielse til avsnittet under bykommuner: «Hvis det er 4 eller flere foreninger i bypartiet skal det opprettes representantskap.»

Partilovens § 3 får følgende tilføielse under avsnittet om landkommuner: «Hvis det er 4 eller flere foreninger i herredspartiet skal det opprettes representantskap.»

Mønsterlover for herreds- og bypartier får følgende som ny § 2: «Representantskapet er herreds(by)-partiets høieste myndighet og treffer avgjørelse i alle saker som ikke er tillagt styret til avgjørelse.

Reresentantskapet velges av foreningene med 1 representant for hvert påbegynt medlemmer. Kvinnegruppene har representasjonsrett som foreningene. For hver representant skal det velges varamann.

Representantene velges ordinært for 1 år ad gangen innen utgangen av måned.

Har en representant forfall varsler han varamannen.

Til representantskapets møte har kommunegruppens, skolestyregruppens og forsorgsgruppens medlemmer rett til å delta, dog uten stemmerett, hvis de ikke er valgt som representant.

Ny § 4 i mønsterlover for herreds- og bypartier:

Representantskapet har avsluttende årsmøte i måned. Møtet bekjentgjøres minst 4 uker forut. På årsmøtet behandles beretning og regnskap, lovforslag og andre forslag som må være sendt inn til styret senest 2 uker før årsmøtet.

Umiddelbart efter det avsluttende årsmøte innkalles de nye representanter til konstituerende møte. På dette møte behandles budgett m. m. og velges styre på 7 eventuelt 5 medlemmer. Formann, kasserer og sekretær velges ved særskilt valg. Ennvidere velges varamenn, revisorer og faste utvalg.

Hvis ikke annet bestemmes foregår valgene ved skriftlig votering.

Representantskapsmøter holdes forøvrig så ofte styret bestemmer det eller når minst — representant forlanger det.

By- og herredspartier med mindre enn 4 foreninger står fritt med hensyn til spørsmålet om opprettelse av representantskap. I tilfelle det ikke innføres representantskap gjelder de nuværende mønsterlover for herreds- og bypartier.

Tilleggskontingenten.

Stokken arbeiderparti, Aust-Agder, foreslår:

«Ekstrakontingentens laveste klasse sløifes.»

Motivering: «På grunn av denne ekstrakontingent står mange utenfor partiet. Ved å sløife den laveste klasse vil man få inn en god del nye medlemmer.»

Landsstyrets innstilling:

Bestemmelsen i lovene om tilleggskontingenten utgår. Fylkes-, krets- og enkeltstående bypartier gis anledning til å fatte bestemmelse om å innføre en ekstrakontingent eller tilleggskontingent etter samme prinsipp og innenfor rammen av den bestemmelse som nu er gjeldende.

Kontingentordningen.

Østensjø Kretsforening foreslår:

«Bypartier som er tilsluttet direkte, erlegger en forhøiet kontingent pr. medlem svarende gjennomsnittlig til den partikontingent som betales av de til fylkes- og kretspartiene tilsluttede by- og herredspartiets medlemmer. Den forhøiede kontingent inngår til landspartiet og anvendes som tilskudd til fylkes- og kretspartiens agitasjon.»

Motivering: Forslaget fremkommer for å skape størst mulig likhet i ydelser av hvert enkelt partimedlem, ved at det gjennomføres en så vidt mulig ens beskatning til partiet uavhengig av organisasjonsformen på det sted hvor man har sitt medlemskap. Ved siden av den utjevning forslaget således tilsikter, og som er ment å komme arbeidet ute i distriktene tilgode, mener man at en felles sats for kontingentinnbetalingen fra medlemmene vil virke rettferdig overfor de enkelte arbeidende partiavdelinger og stimulere rekrutteringen og organisasjonsarbeidet på steder hvor forholdet nu kan være forskjellig.»

Forslaget er anbefalt av Akershus Fylkes Arbeiderparti.

Landsstyrets innstilling:

Landsmøtet gir Centralstyret i oppdrag å utrede spørsmålet om en omlegging av partiets kontingentordning, med sikte på at alle partiets avdelinger skal betale samme kontingent til fylkes-, krets- eller enkeltstående bypartier. Det bør samtidig søkes gjennomført et ensartet merke- eller medlemskortsystem for hele partiet.

Landsstyret får bemyndigelse til å gjennomføre den nye kontingentordning.

Innførelse av merkesystem.

Stokken Arbeiderparti, Aust-Agder, foreslår: «Det innføres merkesystem for kontingentinnbetalingen i størst mulig utstrekning.»

Motivering: «Som kontingentordningen nu er blir kontrollen med avdelingene svært dårlig. Ved å innføre merkesystemet vil fylkespartiene og Centralstyret til enhver tid ha full oversikt og kontroll med kontingentforholdet i de forskjellige partiavdelinger.»

Landsstyrets innstilling.

Henvises til Landsstyrets innstilling vedr. forslaget fra Østensjø Kretsforening.

Partisekretær.

Landsstyret foreslår: «På grunn av partiets sterke vekst og det merarbeid som følger med partiets økede virksomhet anbefaler Landsstyret at den gamle ordning med en landsmøtevalgt partisekretær gjeninnføres, og foreslår i den anledning følgende:

I partiets lover § 7 punkt 2 tilføies «sekretæren» mellom nestformannen og hovedorganets redaktør. I siste avsnitt samme punkt tilføies «sekretær» mellom næstformann og redaktør.

Partimedlemmers valgbarhet.

Syltefjord Fisker- og Arbeiderforening foreslår:

«Landsmøtet beslutter følgende tillegg til partilovens § 15, punkt 5: For å opnå valgbarhet i de kommunale tillitshverv og de respektive partiforeningsstyrene må sammenhengende medlemsskap ha bestått i 12 måneder.

For å opnå stemmerett ved valg av partiforeningsstyre, kandidater til kommune- og stortingsvalg må medlemsskapet ha bestått sammenhengende i minst 6 måneder.

For å opnå medlemsskap i en partiforening må ansøking derom tilstilles styret som avgjør optagelsen. Ansøkingen skrives på dertil bestemt skjema. (Efter partiets nærmere bestemmelser.)

Men nye foreninger er undtatt § 15, punkt 5 avsnitt 3 og 4, altså ovennevnte tilføyelser.

Motivering: I en lengere motivering fremholder foreningen at de fremsatte forslag vil sikre partiet mot tilsig av medlemmer som melder sig inn fordi de vil opnå personlige fordeler, og de vil være en garanti for at det ikke skal lykkes politiske motstandere å melde sig inn for å søke å erobre en partiavdeling.

Østfinnmark Arbeiderpartis styre anbefaler forslaget punkt 1 med den forandring at det sammenhengende medlemskap settes til 6 måneder, punkt 2 anbefales med forandring til 3 måneder. Punkt 3 anbefales ikke.

Landsstyrets innstilling:

Lovenes § 15 punkt 5 første avsnitt gis følgende ordlyd: Bare medlemmer med minst 6 måneders medlemskap i partiet kan oppstilles som partiets kandidater ved valg til offentlige tillitshverv.

Mønsterlovene for partilag § 8 gis følgende tilføielse som innledning til den nuværende ordlyd: «For å opnå stemmerett i et partilag må et medlem ha vært tilsluttet partiet i 3 måneder. Valgbarhet til tillitshverv opnåes efter 6 måneders medlemskap.»

6. Stortingsvalget.

6 a) Retningslinjer for senere utformning av stortingsprogram.

Landsstyret foreslår at det under henvisning til det prinsipielle program og arbeidsprogrammet utarbeides et kort stortingsprogram. I dette medtas de spørsmål som blir særlig aktuelle ved høstens valg og i den kommende stortingsperiode. Forslag til retningslinjer for stortingsprogrammet vil bli forelagt landsmøtet.

6 b) Regler for nomisjonen av partiets kandidater

Ved nominasjonen av partiets stortingskandidater må partiforeningene i hvert valgdistrikt gis anledning til å bringe kandidater i forslag. Nominasjonen foretas av et representantskaps- eller nominasjonsmøte for hvert valgdistrikt. De offentlige nominasjonsregler kan benyttes.

En fremgangsmåte som avviker fra den her opsatte kan ikke anvendes uten centralstyrets samtykke.

By- og distriktpartiernes styrer må påse at nominasjonene foregår på betryggende måte.

Nominasjonene skal innbringes for centralstyret til godkjenning.

6 c) Forholdet til andre partier.

Ved stortingsvalget stiller Det norske Arbeiderparti kandidater i alle valgdistrikter.

Valgallianser eller listesamband med andre partier må ikke finne sted.

7. Nordisk og internasjonalt samarbeid.

Landsmøtet i 1933 fattet enstemmig følgende vedtak: «Landsmøtet godkjenner det samarbeide som er innledet med de uavhengige arbeiderpartier, og uttaler sin tilslutning til det initiativ som blev tatt på konferansen i Paris. Centralstyret får i oppdrag å fortsette arbeidet for å nå frem til internasjonal samling på klassekampens grunn. Videre får centralstyret i oppdrag å søke innledet samarbeide med de socialistiske arbeiderpartier i Norden. Hvis en klassesamling kommer i stand i landsmøteperioden, bemyndiges landsstyret til å bringe vårt internasjonale medlemsskap i orden».

Samarbeidet mellom arbeiderorganisasjonene i Norge og arbeiderorganisasjonene i de øvrige nordiske land er gjenoprettet i landsmøteperioden. Etter innbydelse av den nordiske samarbeidskomité som består av representanter for de faglige landsorganisasjoner og de socialdemokratiske arbeiderpartier i Danmark, Finland, Island og Sverige, var partiet og landsorganisasjonen representert på en konferanse i Stockholm 17—18 august 1934. Konferansen vedtok følgende uttalelse:

«Ved konferansen er rapporter blitt avgitt angående den politiske og faglige situasjon, og den nærmest ventede utvikling i de respektive land. Av rapportene fremgikk det, ifølge konferansens enstemmige opfatning, at arbeiderpartiene og de faglige organisasjoner i samtlige land, når det gjelder de betydningsfulle indre politiske spørsmål, såsom metodene for kampen mot arbeidsløsheten, krisehjelpforanstaltninger til støtte for jordbruket, bestrebelsene for å ordne samfundsforholdene til større trygghet for de arbeidende masser og deres levestandard, følger fullstendig parallelle linjer, og at arbeiderorganisasjonene fører en politikk som er ensartet i alle sine hovedtrekk. Det er videre klarlagt at samtlige partier i kampen for å bevare og opprettholde demokrati, folkestyre og folkefrihet står på samme linjer.

Dermed er grunnvollen lagt for et omfattende samarbeide mellom samtlige lands arbeiderbevegelser.

Dette samarbeide kan, på grunn av at Det norske Arbeiderparti og Den norske Landsorganisasjon ikke tilhører de Internasjonale som de øvrige lands politiske og faglige arbeiderbevegelser er tilsluttet, ennå ikke gi sig uttrykk i en felles nordisk samarbeidskomité, men kommer til å fortsettes gjennom konferanser til behandling av sociale, økonomiske og politiske spørsmål, som er av felles interesse for de nordiske land».